

PAUL MIRANDE

VERLOS

KRONIEK VOORBIJ GOED EN KWAAD

BRUSSEL, 2020.

“Verlos” is het laatste van de zes verhalen van “Overtochten” die stuk voor stuk in het teken staan van Latijns Amerika. De intriges van deze “verhalen onder de noorderkeerkring” – waarvan, benevens Verlos, Jacht, Val, Rups, Record en Vulkaan deel uitmaken – spelen zich allemaal af tijdens de tweede helft van de twintigste eeuw. Westerlingen geraken in nesten in dit subcontinent, waar niet alleen weelde en ellende maar vaak ook liefde en geweld door een dun vlies worden gescheiden. Houden ze stand? En zo ja, hoe overleven ze de traumatische gebeurtenissen die hen overkomen? De bundel is tevens een hommage aan acht twintigste-eeuwse auteurs, waarvan drie Nobelprijswinnaars en twee die hem ongetwijfeld verdienden. Allen stamden ze uit dat werelddeel of voelden er zich toe aangetrokken. Vier van hen zagen het licht in 1899, de overige vier tussen 1900 en 1909. Ze omspannen amper tien jaar maar toch ruim een generatie. Een van hen, Ernest Hemingway, heeft deze generatie zelfs de ‘verloren generatie’ genoemd. Niet toevallig brachten deze acht auteurs het grootste deel van hun leven buiten hun natuurlijke biotoop of in ballingschap door. In de verhalen waar ze opduiken, worden ze telkens indirect opgevoerd, via een geliefd object. Zo maken we nader kennis met de lievelingsschelp van Pablo Neruda (geboren in 1904, Nobelprijs 1971), het jacht van Ernest Hemingway (geboren in 1899, Nobelprijs 1954), de ‘Aleph’ van Jorge Luis Borges (geboren in 1899), het vlindernet van Wladimir Nabokov (geboren in 1899), de stamkroeg van Malcolm Lowry (geboren in 1909), de rozenkrans van Graham Greene (geboren in 1904), de zoon van Miguel Ángel Asturias (geboren in 1899, Nobelprijs 1967), en de roos van Antoine de Saint-Exupéry (geboren in 1900).

JACHT : “ZOON MOORDENAAR CHE
GELAUWERD OP KEY WEST”

*VAL : “ZESVOUDIGE MOORDENAAR
GEÏNTERNEERD IN USHUAÏA ”*

RUPS : “BIOPIRAAT NAGEJAAGD
OP OEVERS AMAZONE”

*RECORD : “UURRECORDHOUDER
MARIACHI IN DEATH VALLEY”*

VULKAAN : “VULKANOLOOG REDT
PRIESTER OP MEER ATITLÁN”

*VERLOS : “BOEZEMVRIENDEN
OOG IN OOG IN LA LIBERTAD ”*

aan Karel Liebaers

“Verlos ons van het kwade.”

Onzevader

Verlos

1. Klopjacht

Soms lijkt het, Mikio, alsof die twee al meer dan dertig jaar niets anders spelen dan dat ene spel. Dat ene kinderspel. Diefje-met-verlos, of kortweg ‘verlos’. Vooral Xavier Melk, een donkerharig kereltje met kastanjebruine ogen, en Pablo Boon, een blonde slungel met een staalblauwe blik, speelden dat fanatiek. In de hal van onze gemengde vrije school hing onder een massief kruisbeeld trouwens een ietwat vervaagde reproductie van Pieter Bruegel. In het decor van een middeleeuwse stad werden tal van kinderspelen uitgebeeld, zoals ruitertje, bruidstoetje en blindemannetje. Van Zeeland, het schoolhoofd, vond dat wij kinderspelen in ere moesten houden. Volgens hem waren ze groepsvormend. Aldus verplichtte hij ons tijdens de speeltijd ‘ketting’ te spelen. Daarbij tikte je iemand aan die je vervolgens de hand moest geven. Zo vormden zich groepjes van twee en drie die nog vrij rondlopende klasgenoten moesten aantikken. Wanneer het groepje uit vier individuen bestond, kon de ketting zich in twee splitsen. Naarmate zich aldus meer groepjes van twee en drie vormden, werd het uiteraard steeds moeilijker om niet te worden gepakt.

De laatste die ongenaakbaar bleef, won !

Van meet af aan verkozen Xavier en Pablo ‘verlos’ boven ‘ketting’.

“Ketting” stelt eigenlijk een klopjacht voor,’ opperde Xavier. ‘De laatste die nog vrij rondloopt, wordt achternagezeten en gevangengezet !’

‘Geen enkel spel op het doek van Bruegel,’ voegde Pablo daaraan toe, ‘is groepsvormend. Ruitertje, bruidstoetje en blindemannetje zijn sowieso geen collectieve spelen. Verlossertje is dat wel en komt trouwens niet voor op het doek van Bruegel.’

Bij het begin van de zomervakantie, Mikio, heb ik een gemengde scoutsgroep Xaviers en Pablo's lievelingsspel, dat ook het onze werd, in dit park nog zien spelen. Hun bus uit Charleroi was aan de rand van het Warandepark geparkeerd. Recht tegenover de Amerikaanse ambassade. De meute verzamelde zich rond de muziekkiosk. Toen Akela, hun leidster, de jongens en meisjes vroeg wat ze wilden spelen, schreeuwden ze unisono '*gendarme-et-voleur*'. Diefje-met-verlos, dus !

Akela splitste de meute hierop in twee groepen van tien en bakende het speelterrein rond de muziekkiosk af. Om herkend te worden, moesten de gendarmen een blauwe armband omdoen en de dieven een rode. Als gevang deed de trap naar het platform van de muziekkiosk dienst. Wie door een blauwe werd aangetikt, werd gevangengezet en moest op de trap wachten tot hij of zij werd bevrijd. Daartoe moest een vrije rode een gevangen rode zien aan te raken zonder zelf te worden aangeraakt. Meestal echter slaagden de blauwen erin alle roden gevangen te zetten !

Eerlijk gezegd, Mikio, heb ik dat spel altijd subversief gevonden. Bij 'ketting' werd iedereen immers geacht zonder meer een van de vele schakels van de ketting te worden. Bij 'verlos' echter waren de gendarmen zagezegd geacht te winnen, maar verlangden de meesten toch stiekem te worden bevrijd !

Zo verging het ons ook op onze vrije school. Ik was toen verliefd op Lutje, die tweeëntwintig jaar geleden op haar tweeëntwintigste omkwam op haar Harley-Davidson 1000 Café Racer. Xavier en Pablo lieten beiden hun oog vallen op Francine Bloem, een roodharig meisje met sproeten en vlechten. Het was geen Pippi Langkous, maar met haar goudgele ogen en kuiltjes in haar wangen toch een knappe meid. Xavier en Pablo zorgden er altijd voor dat Francine tot de groep der bevrijders behoorde. Hun eigen groep. Francine was trouwens meestal de eerste die werd gevangengezet. Xavier en Pablo wedijverden met elkaar om haar te bevrijden. Dat leidde soms tot potsierlijke toestanden. Niet zelden zetten Xavier en Pablo immers elkaar een voetje om haar als eerste te kunnen aanraken !

Veel later, toen ik eigenlijk allang niet meer deelnam aan kinderspelen, vernam ik dat je ‘verlos’ ook anders kon spelen. In plaats van aan te tikken, kon je kussen. Daarom heette ‘verlossertje’ soms ook ‘kustikkertje’. Maar zelfs indien we in onze kindertijd hadden geweten dat ‘verlos’ ook zo gespeeld kon worden, zouden we er ons niet aan hebben gewaagd. Tussen de meeste jongens en meisjes, zeker als ze katholiek waren opgevoed, gaapte nog een diepe kloof. Op school en bij tijden bij de scouts gingen ze weliswaar met elkaar om maar bij de eucharistieviering werden ze aan weerszijden van het altaar toch strikt gescheiden.

Xavier en Pablo hadden lak aan die scheiding en zongen na schooltijd luidkeels voor een blozende Francine de nieuwste hit van de Beatles : *‘All you need is love’* !

2. Hangmat

Voor ik je het hele verhaal van Xavier en Pablo – dat zich toch over meer dan dertig jaar uitstrekt – uit de doeken doe, Mikio, moet ik je iets bekennen. Al wat ik je elf jaar geleden over Axel du Bois, en vandaag over Marianne de Coninck kon vertellen, had ik uit de eerste hand. Axel behoorde op de lagere school tot de Bende van Vier, net als ik. Ik ging vaak met hem in de clinch over de doodstraf en zag met mijn eigen ogen hoe hij op zijn dertigste verjaardag werd doodgeschoten. Ook het drama van Marianne maakte ik vanop de eerste rij mee. Op de Top der Aarde in Rio, waar ze tien jaar geleden met Gro Brundtland, Ruud Lubbers, François Mitterand en zelfs Fidel Castro sprak, vroeg ze me haar secretaris te worden. Ik was toen assistent van de directeur van de Sterrenwacht, die als klimaatexpert was uitgenodigd, en weigerde. Maar drie jaar later, toen Marianne de eerste vrouwelijke premier van het land werd, aanvaardde ik die functie toch. Ik schreef het klad van haar maidenspeech als regeringsleider, waarin ze België omschreef als ‘een tweestromenland dat slechts de middenlopen beheert’. Ik vergezelde haar in Jeruzalem op de begrafenis van Yitzhak Rabin. En in Londen op die van Diana Spencer. Ten tijde van de zonne-eclips op elf augustus 1999 hoorde ik hoe ze in New York de Verenigde Naties toesprak over de ‘millenniumkoorts’. Een halfjaar later omhelsde ze hartelijk in het Kremlin Wladimir Poetin, die Boris Jeltsin opvolgde. En twee jaar later, ter gelegenheid van hun huwelijk, Máxima en Willem-Alexander. Het meest emotionele moment had echter twee maanden geleden plaats, op elf juli. Toen vond ik Marianne morsdood met een kogel in de hartstreek, afkomstig uit het wapen van haar chauffeur en lijfwacht. Uitgerekend op de zevenhonderdste verjaardag van de Guldensporenslag tipten Londen, Parijs en Berlijn haar als de eerste primoarchonte met rang van staatshoofd. In die totaal nieuwe functie zou ze niet alleen Europa vertegenwoordigen maar ook de op één januari ingevoerde euro.

Dit om maar te zeggen, Mikio, dat met Xavier en Pablo de zaken totaal anders liggen. Al behoorden ze op de lagere school niet tot onze Bende van Vier, leerden wij toch samen lezen en schrijven. Ook studeerden we allemaal af aan dezelfde universiteit. Onze wegen kruisten elkaar dus vaak. Tijdens ontmoetingen met hen – waarvan de meest gedenkwaardige twaalf jaar geleden in Het Narrenschip – ving ik brokstukken op van wat hen was overkomen. Maar vreemd genoeg waren zijzelf niet de betrouwbaarste bron. Geen enkele oud-strijder vertelt ooit de hele waarheid over de strijd waaraan hij heeft deelgenomen. Hij weet dat wat anderen misschien als heldendaden zien ten gronde niets heldhaftigs had. Of denk je dat er enige eer te halen is uit het feit dat de bom die je voor een ander bestemde in je gezicht is ontploft? Of uit het feit dat je in een hangmat lag te dromen toen je door een mortiergranaat werd geraakt?

Xavier noch Pablo kwamen ongeschonden uit hun avonturen. Het woordje ‘avontuur’ is hier trouwens niet op zijn plaats. Het doet veeleer denken aan Kuifje, en aan de elkaar in San Theodoros bekampende generaals Alcazar en Tapioca. Zelfs mijn relatie met Axel, die veel hoogtes en laagtes kende, verbleekt bij de band die Xavier en Pablo hadden gesmeed. Ik weet natuurlijk ook dat liefde en haat soms door een dun vlies worden gescheiden. Maar nooit zag ik inniger vriendschap ter wille van de liefde voor een vrouw zo plots omslaan in bittere vijandschap. Tot Angela de Saint-Exupéry – die ze meteen ‘Angie’ noemden – in hun leven verscheen, waren Xavier en Pablo twee handen op één buik. Zelfs indien de ene hand niet exact hetzelfde deed als de andere.

Daarmee is echter nog niets gezegd over het einde van hun verhaal, dat ik je uiteraard nog niet verklap

3. Kruisweg

Xavier Melk was het enig kind van een koffiebrander in de buurt van het Brusselse Zuidstation. Wanneer we de trein naar Parijs, Bazel of Turijn namen, konden we de geur van gerooste koffie naast die van chocolade opsnuiven. In de straat waar branderij Melk was gevestigd, bevond zich immers ook de chocoladefabriek Côte d'Or. Pa Melk was een liberaal in hart en nieren en had over heel de wereld gereisd om de beste koffiebonen op de kop te kunnen tikken. Vanaf de seventies voerde hij het merendeel in uit Centraal-Amerika, en dan vooral uit deze vier landen : Guatemala, El Salvador, Nicaragua en Costa Rica. Die landen, samen goed voor één twaalfde van de wereldproductie, waren ideaal voor de verbouwing van Arabica. Ze profiteerden allemaal van de vruchtbare vulkanische grond en van de ideale hoogte, tussen vijfhonderd en vijftienhonderd meter. Van kindsbeen af wist Xavier dat hij ooit zijn vader aan het hoofd van branderij Melk zou opvolgen en daarvoor, benevens rechten, economie zou studeren. Je moest immers, na de juiste contacten te hebben gelegd, de juiste contracten afsluiten. En in een wereldmarkt, die veel hoogtes en laagtes kende, was basiskennis van economie essentieel. Die kennis kon je beter niet aan vreemden uitbesteden, hoe briljant die ook geweest mogen zijn !

Pablo Boon was de enige zoon – maar tevens de oudere broer van drie zussen – van een Vlaamse melkboer uit het Pajottenland. Melkerij Boon bevond zich op de westelijke grens van Brussel met Vlaanderen. Pa Boon noemde zijn zoon ‘Pablo’ uit waardering voor Pablo Neruda. Hij deelde trouwens ook de communistische idealen van de Chileense dichter. Toch was hij nooit toegetreden tot de Communistische Partij. Op het platteland zou hem dat niet in dank zijn afgenomen. Een boer die tevens Boons buur was, had uit de oorlog nog een affiche bewaard, waarin het communisme in het Frans als volgt werd afgeschilderd : *‘Ta femme pour tous, ta terre pour tous, la misère pour tous !’*

Angèle Boon – de vrouw die pa Boon ondanks de propaganda van zijn buurman met niemand deelde – wilde haar kinderen absoluut een katholieke opvoeding geven. Ook moesten ze actief zijn in de Melkbrigade. Die was naar Nederlands voorbeeld opgericht toen we nauwelijks één jaar oud waren. Hoofddoel was de boterberg van de Lage Landen te doen slinken. De Melkbrigade was geen gewone reclamestunt om meer zuivelproducten te verbruiken. De M-brigade mat zich immers het imago van een jeugdbeweging aan met eigen symbolen en rituelen. Ma Boon wist echter dat je voor een echte jeugdbeweging bij de scouts moest zijn. Pastoor Sacré schuimde trouwens alle gezinnen af die regelmatig in de kerk naar zijn homelies kwamen luisteren. Pa Boon zette nooit een voet in de kerk, maar ma Boon stond erop dat Pablo, Gabriela, Isabel en Victoria haar voor de zondagsmis vergezelden.

Zo leerden Xavier en Pablo elkaar als achtjarigen beter kennen bij de welpen, waarvan ook ik lid was. Ik vond trouwens dat ze met de beginletters van hun voornamen – ‘X’ van Xavier en ‘P’ van Pablo – beter bij de Chiro hadden gehoord. De Chiro stond – waarom heb ik nooit geweten – bekend als lakser. En dus kwamen Xavier en Pablo alsnog met Akela, Baloe en Kaa als leidsters en het Jungleboek als bijbel bij de enige, echte katholieke scouts terecht. De belofte, die we samen in de vorm van een lied aflegden, was niet min, vooral niet als je bedenkt dat het eindigt met het woordje ‘dood’ :

*Wij hebben u, o Jezus, plechtig beloofd
U altijd te erkennen als opperhoofd*

*Wij zullen heel ons leven lijk Gij het ons gebod
U volgen en U dienen tot aan onze dood*

Wij voelden ons niet zomaar padvindere op schattenjacht, maar soldaten van het geloof, die Jezus dienden opdat Hij ooit over de wereld zou heersen als Christus-Koning.

Ten tijde van het WK Voetbal van 1966 in Engeland wisselden we prentjes uit van Pelé en Garrincha, maar ook van Bobby en Jacky Charlton. Pa Melk en pa Boon zagen elkaar regelmatig op de eretribune van Anderlecht, dat de landstitels toen jaar na jaar aan elkaar reeg. Net als mijn eigen pa tutoyeerden ze, benevens Jan Mulder, Jef Jurion en Paul Van Himst. Of ze stiekem hoopten dat ook wij in de voetsporen van die voetballers zouden treden, is onzeker. Wel is zeker dat zowel Xavier als Pablo, net als ik, voorbestemd waren om het familiebedrijf over te nemen. Eerst moest echter aandacht worden besteed aan onze zogeheten ‘zedelijke vervolmaking’.

Zo kwam het dat wij ons tijdens de week voor Pasen bij de kruisweg voegden. Het dragen van een uniform – groene pet met gele ribbels, groene wollen trui met het jaarinsigne, bruine korte broek en grijze lange kousen – vervulde ons daarbij met oneindige trots.

'Voor de armen en de verdrukten,' sprak pastoor Sacré door de megafoon toen we bij het kruis waren gearriveerd dat de twaalfde statie uitbeelde, die waar Jezus sterft op het kruis. En allen samen antwoordden we : 'Wij bidden u, verhoor ons, Heer !'

Na een kort gebed sloten we vroom onze ogen om beter de oneindige goedheid van God in ons te laten doordringen. Daarna vervolgden we onze passie door het glooiend landschap waarin Pieter Bruegel – alweer hij – destijds de Parabel der Blinden had gesitueerd. Bruegels doek was bedoeld als illustratie van de Bijbelspreuk : 'Wanneer een blinde een andere blinde leidt, vallen ze beiden in de gracht.' En inderdaad zag je op het doek van Bruegel een rij blinden schoorvoetend voortschrijden, met op de achtergrond het kerkje van Sint-Anna-Pede. Dat lag nota bene recht tegenover de melkfabriek van Pablo's ouders. Jezus doelde met zijn uitspraak op de farizeeën, die witgekalkte graven.

De blinden die het kerkje voorbij waren gelopen, stortten in de modderige gracht. De boodschap was duidelijk : wie de kerk ooit links laat liggen, zal net als die blinden eeuwenlang in de duisternis blijven voortstrompelen !

Het moet gezegd dat wij er in ons scoutsuniform rotsvast van overtuigd waren dat voorbijgangers naar ons keken als naar hun toekomstige beschermengelen. We straalden immers godsvrucht en vastberadenheid uit en lieten ons niet afleiden tot gemakkelijk vermaak.

Zelfs de Derde Wereld kon op ons rekenen. Want voor de armen en de verdrukten daar verkochten we op kruispunten, stadspaleizen en zelfs aan huis suikerwafels, sleutelhangers en loterijbriefjes. Hoe meer suikerwafels er hier werden gegeten, hoe minder er ginds honger werd geleden. Hoe meer sleutelhangers we hier aan de man brachten, hoe meer ze ginds hun lot in eigen handen konden nemen. En hoe meer loterijbriefjes er hier werden verhandeld, hoe meer gelukkigen we ginds maakten !

Als dat soms geen naastenliefde was ?

4. Gastland

In 1970 had het WK Voetbal in Mexico plaats. Wij hadden intussen in de Sint-Guidokerk onze plechtige communie gedaan en zouden onze lagere school verlaten. Xavier en Pablo waren al een jaar toegetreden tot de jongverkenneren. Ik volgde hen daarin niet, omdat ik hun grijze hemden en vierkantformaties wat te martiaal vond en ik ook niet meer aan God geloofde. Ik bestempelde mezelf dus niet meer als katholiek, ofschoon ik wel nog zes jaar zou doorbrengen op de banken van een jongenscollege.

De Rode Duivels waren op het WK in Mexico ook als een van de zestien geselecteerde ploegen van de partij. In het Aztekenstadion zouden ze hun eerste wedstrijd spelen tegen de selectie van El Salvador.

‘El Salvador, waar ligt dat ergens, Ben ?’ vroeg Pablo me, daar ik wegens de vele wereldreizen van mijn pa geacht werd een kei te zijn in aardrijkskunde.

‘Waarom vraag je het Xavier niet ?’ antwoordde ik korzelig omdat Pablo me op een gat in mijn cultuur had betrapt. ‘Jij bent toch zijn beste vriend ? Ik heb in het extra nummer van *Blik* over het WK gelezen dat El Salvador veel koffie produceert en zijn pa verkoopt toch ook koffie ?’

‘Dat land is ter ere van Christus vernoemd naar de Verlosser,’ antwoordde Xavier op pedante toon. ‘El Salvador is immers Spaans voor “de Verlosser”. En de hoofdstad heet San Salvador, “Heilige Verlosser” dus ! Weet je daarmee genoeg ?’

‘Ik heb je alleen gevraagd waar het gelegen is, Xaviertje. Waarom het zo heet, kan me geen bal schelen !’

‘Het ligt niet ver van gastland Mexico,’ bracht Xavier ten slotte uit. ‘Mijn pa, die er soms voor zaken komt, vertelde me dat het weliswaar veel vulkanen telt maar toch niet uitgestrekter is dan Wallonië. Daarom wordt het ook soms het Klein Duimpje van Amerika genoemd.’

‘Dan zullen de Rode Duivels toch weinig moeite hebben, neem ik aan, om dat Klein Duimpje eens een bolwassing te geven,’ lachte Pablo luid. ‘Wat is trouwens jullie pronostiek?’

‘Vijf nul,’ zei ik. ‘Die gasten komen er niet aan te pas.’

‘Twee nul,’ zei Pablo. ‘Als ze zich, zoals Ben beweert, als enig land van Noord- en Midden-Amerika hebben geplaatst – want Mexico is als gastland sowieso geselecteerd – denk ik dat het toch geen sukkels zijn?’

‘El Salvador schijnt wel te zijn doorgestoten na een oorlog met buurland Honduras,’ merkte Xavier op. ‘Een voetbaloorlog.’

‘Een voetbaloorlog?’ echode Pablo. ‘Maar, Xaviertje, voetbal is toch oorlog?’

‘Hoe kom je daar in godsnaam bij?’

‘Mijn pa heeft dat van Pummi Bergholz. In de kleedkamer van MVV, het team van Maastricht waar hij ooit voor speelde, was een zwart bord opgehangen met de tekst: “Voetbal is oorlog!”’

‘Ja maar,’ schudde Xavier het hoofd. ‘Die tekst zal wel tot doel hebben gehad de spelers aan te sporen om absoluut te winnen. “Voetbal is oorlog!”, dat is hetzelfde als zeggen: “Speel alsof je leven ervan afhangt! Maak je tegenstander af!”’

De Rode Duivels – met Paul Van Himst, een oud-leerling van onze vrije school, in de spits – wonnen de openingswedstrijd van El Salvador met drie nul. Van Himst, die weleens de ‘blanke Pelé’ werd genoemd, zou later vooral de Braziliaanse koffie promoten. Dat Wilfried Van Moer van Standard Luik en Raoul Lambert van Club Brugge – aartsvijanden van Anderlecht – voor de overwinning zorgden, was bijzaak. De Salvadoranen scoorden niet één keer op drie wedstrijden. En toch verging het de Rode Duivels, ondanks hun succesvolle start, niet veel beter. Want na van de Sovjet-Unie met vier één en van Mexico met één nul te hebben verloren, waren ook zij al na de eerste ronde uitgeschakeld. En zo deelden België en El Salvador, tenminste wat de Mundial in Mexico betrof, dus toch nog hetzelfde lot!

5. Godsdienst

Na de lagere school stuurden pa Melk en pa Boon hun beider zonen naar de moderne afdeling – zo genoemd omdat je er Latijn noch Grieks kreeg – van het Collège Saint-Michel.

‘Om de taal van Voltaire te leren,’ klonk het.

Het Franstalige jezuïetencollege was gevestigd in Etterbeek, vlakbij het Berlaymont, de zetel van de Europese Commissie.

Mijn pa stuurde me naar het door priesters van het bisdom geleide Heilig-Hartcollege achter de nationale basiliek van Koekelberg. Zo kwam het trouwens dat ik Xavier en Pablo vijf jaar lang niet meer zag.

Mijn pa de kersenbierbrouwer dineerde tweemaandelijks met pa Melk en pa Boon in de Rotary Brueghel. Aan tafel zaten trouwens ook pa De Ryck, een spoorwegbrugbouwer, en pa Bloem, de vader van Francine die een industriële bakkerij runde.

Zo vernam ik dat Xavier en Pablo, net als ik intussen zestien, tijdens de finale van het WK Voetbal van 1974 fan van twee elkaar bekampende teams waren geweest. Xavier zou toen voor de Mannschaft hebben gesupporterd en Pablo voor Oranje.

‘Ben jij dan niet voor het team van Robbie Rensenbrink, de beste linksbuiten die Anderlecht ooit heeft gehad?’

‘Jazeker,’ knikte Xavier. ‘Maar momenteel kan ik onze aartsvijanden in twee wereldoorlogen best wel velen.’

‘O ja? En waar staan die dan opgesteld?’

‘Arthur Schopenhauer in het doel en Friedrich Nietzsche in de spits.’

‘En Karl Marx? Welke positie heb je voor hem bedacht?’

‘Op het middenveld, maar liefst toch op de bank.’

Uit die dialogen – die onze vaders in de lach deden schieten – kon om het even wie besluiten dat Xavier en Pablo hun passie voor de WK's Voetbal allang vaarwel hadden gezegd.

Het jaar daarop, in de retorica, vervoegden Xavier en Pablo alsnog het Heilig-Hartcollege. Reden ? Ze waren beiden van het Collège Saint-Michel gestuurd !

Normaal gesproken had een overstap van het Franstalig naar het Nederlandstalig onderwijs veel voeten in de aarde. Maar mijn pa kende de prefect van het Heilig-Hartcollege, Eerwaarde Parein. Diens familie fabriceerde sedert 1895 intussen wereldberoemd geworden biscuits. Mijn pa kon de erfgenaam van de koekjesfabriek dan ook moeiteloos overtuigen dat de uitsluiting op een misverstand berustte.

‘Binnen de kerk zelf zijn de jezuïeten nu eenmaal niet altijd geliefd,’ had mijn pa gezegd.

‘Het is in dit land veel gemakkelijker van geloof dan van taal te veranderen,’ gaf pa Boon als commentaar.

‘Gelukkig,’ haakte pa Melk hierop in, ‘is het onderwijs vrij in België.’

Zo konden Xavier en Pablo tenminste hun middelbare studie afsluiten.

Ondanks hun onbetwistbare inzet bij de Vlaamsgezinde jongverkenneren beschouwden sommige medeleerlingen hen als ‘franskiljons’. Kwamen zij immers niet van een Franstalig college ? Aanvankelijk waren zij trouwens zeer discreet over de redenen van hun uitsluiting. Maar wij, die hen van vroeger kenden, waren fel geïnteresseerd in hoe ze ten slotte opnieuw bij ons waren terechtgekomen.

En zo vernamen we dat ze in de poësis in conflict waren gekomen met hun leraar godsdienst Jean-Baptiste de Saint-Père. Tot in het voorlaatste jaar was ‘Semper’ – zoals Xavier en Pablo hem steevast noemden – altijd zeer tevreden geweest over het religieus engagement van beide vrienden. Xavier koesterde immers Jezus Christus’ uitspraak : ‘Oordeel niet en gij zult niet geoordeeld worden !’ En Pablo, een dierenvriend, citeerde vaak de Heilige Franciscus. Die trok zich niet alleen, zoals zijn eigen pa, het lot van de armen aan, maar zou ook gezegd hebben : ‘Alle levende wezens zijn onze broeders en zusters !’

Daar kwam tijdens het jaar waarin de Mannschaft de wereldtitel op Oranje veroverde evenwel plots verandering in. Want niet alleen leerden Xavier en Pablo de taal van Voltaire. Ze begonnen Voltaire, die eveneens op een jezuïetencollege had gezeten, ook effectief te lezen.

Zo schetst Cacambo, een personage in *'Candide'*, de bekendste roman van Voltaire, de jezuïeten op weinig vleierende wijze : *'Pour moi, je ne vois rien de si divin que Los Padres, qui font ici la guerre au roi d'Espagne et de Portugal, et qui en Europe confessent ces rois ; qui tuent ici des Espagnols, et qui à Madrid les envoient au ciel !'*

Spanjaarden doden in Paraguay maar ze zegenen in Madrid zou voor iedereen toch een contradictie inhouden ? Echter niet voor jezuïeten !

'Paraguay, waar ligt dat ergens ?' vroeg Pablo Xavier toen.

'In het hart van Zuid-Amerika. Maar eigenlijk is het voor Voltaire een denkbeeldig land, want hij is nooit naar het Amerikaans continent gereisd.'

'Het komt dus neer op wat Blaise Pascal beweerde ?'

'Ja,' knikte Xavier. *'Vérité en deçà des Pyrénées, erreur au delà !'*

'Maar wordt ons niet alleen door de kerk maar ook door de wetenschap niet geleerd dat er slechts één waarheid is ?'

'Ja,' knikte Xavier opnieuw. 'Net zoals er maar één God is. Maar alle gekheid op een stokje : je moet steeds rekening houden met de context.'

'Jij vuile jezuïet !' lachte Pablo.

'Ik ga niet voor niets rechten studeren,' lachte Xavier op zijn beurt. 'Daar kan nu en dan een goed geplaatst jezuïtisme wonderen doen.'

'Ik kies dan weer voor de journalistiek,' haakte Pablo hierop in. 'Daar is objectiviteit een absolute must.'

'Objectiviteit is vaak een gebrek aan persoonlijkheid,' vond Xavier, die na de lectuur van Voltaire niet alleen Schopenhauer maar ook Nietzsche had ontdekt.

'Een wetenschapper noch een reporter mag zijn subjectiviteit laten meespelen,' repliceerde Pablo hierop. 'Of vind jij dat partijdigheid enige garantie op waarheid biedt ?'